

مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

اصول الفقه (عام و خاص)

شبهه مصداقیه ۲

جلسه ۱۱۸

استاد نجار زاده

تمسک به عام در شبهه مصداقیه:

در شبهه مصداقیه، تمسک به عام جایز نیست؛ چه مخصّص متصل بوده و چه منفصل.

دلیل

مخصّص چون حجّتی اقوی از عام می‌باشد، لاجرم موجب آن است که حکم عام تنها بر باقی افراد ثابت بوده و بدین ترتیب، می‌توان گفت مخصّص حجّیت عام را نسبت به پاره‌ای از مدلولش رفع می‌کند و فرد مشکوک مردّد است بین داخل بودن در معنایی که عام در آن حجّت بوده و بین خروجش از آن و از طرف دیگر، لفظ عام، هیچ دلالتی ندارد بر اینکه فرد مزبور را شامل شده و بعنوان حجّت آن را نیز

فرامی‌گیرد؛ در نتیجه باید گفت: اینکه در دلیل قداماً گفته شده: عام بدون مزاحمی شامل فرد مشکوک می‌گردد، کلام صحیح و درستی نمی‌باشد.

نکته:

بر فرض، عنوان عام بر آن (فرد مشکوک) معلوم الانطباق بوده؛ معلوم نیست که به عنوان حجّت نیز بر آن قابل انطباق باشد.

حاصل کلام

الف. عام: و آن حجّت است در غیر افراد خاصّ.

ب. مخصّص: و آن صرفاً نسبت به افراد مدلولش حجّت می‌باشد.

و فرد مشتبه، مردّد است بین اینکه در حجّت اول داخل بوده یا مشمول حجّت دوم باشد و طبق فرضی که کرده‌ایم، هیچکدام نسبت به آن نزدیک‌تر نبوده و به عنوان دلیل و حجّت شامل آن نمی‌شوند.

مرکز مجاز امام صادق (ع)

فرق بین شبهه مصداقیه و شبهه مفهومیّه در مخصّص منفصل که اجمالش از باب دوران امر بین اقلّ و اکثر باشد:

در شبهه مفهومیّه در مخصّص منفصل که اجمالش از باب دوران امر بین اقلّ و اکثر است، خاص در اقل حجت است و در اکثر مشکوک الحجیه و در هر جایی که حجت مشکوک باشد، حکم به عدم حجت می‌شود؛ در نتیجه، خاص در اکثر حجت نیست؛ لذا نمی‌تواند به عام معارضه نماید؛ زیرا عام در هر فردی که خاص در آن حجت است، حجت نیست؛ لذا اکثر داخل در عام است، بر خلاف شبهه مصداقیه که مصداق معلوم نیست که داخل در خاص است یا در عام؛ لذا هیچکدام در آن حجت نیست.

نکته:

فتوای مشهور به ضمان ید مشکوک و تثبیت حکم ضمان در موردی که امانی یا عدوانی بودن ید محرز و مشخص نمی‌باشد معلوم نیست از باب تمسک به عام در شبهه مصداقیه باشد؛ بلکه ممکن است وجه

دیگری در نظرشان بوده.